

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Pszczyna Zamek

Kod krajobrazu: 24-512.21-058

Położenie administracyjne: Gmina Pszczyna, Powiat pszczyński

Katowice, Warszawa
2025

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Park pałacowy w Pszczynie, widoczny zabytkowy pałac stanowiący dominantę wraz z przedpołem widokowym oraz starodrzew parkowy (fot. Jakub Botwina)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Pszczyna Zamek
ID	1274
Kod krajobrazu	24-512.21-058
Typ, podtyp krajobrazu	8e - Wielkoobszarowe zespoły pałacowo- -parkowe i klasztorne oraz inne komponowane układy architektury, zieleni i wód
Typ rzeźby terenu*	G - Krajobrazy dolin
Kod mezoregionu*	512.21
Nazwa mezoregionu*	Równina Pszczyńska
Typ krajobrazu naturalnego*	Dolin i Obniżeń
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Zalewowych den dolin - akumulacyjne: Równin zalewowych w terenach nizinnych i wyżynnych
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.7.1.b
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Pszczyński
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	16
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Grąd subkontynentalny, odmiana małopolska, forma wyżynna, seria uboga
Kod regionu historyczno-kulturowego*	I.E.8
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Konurbacja katowicka, region przemysłowy
Położenie administracyjne	Gmina Pszczyna, Powiat pszczyński
Powierzchnia (ha)	442,26

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - wielkoobszarowe zespoły pałacowo-parkowe i klasztorne oraz inne komponowane układy architektury, zieleni i wód, obejmujący założenie krajobrazowe w Pszczynie z pałacem i przylegającym do niego Parkiem Zamkowym Parkiem Dworcowym, Parkiem Zwierzynieckim wzdłuż doliny rzeki Pszczynka oraz Parkiem Bażantarnia z bażantarnią w Porębie.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na niepowtarzalne cechy przyrodniczo-kulturowe (roślinność komponowana, obiekty parkowe, tereny podmokłe i zbiorniki wodne) oraz fizjonomiczne, związane z ukształtowanymi osiami, otwarciami widokowymi i wnętrzami krajobrazowymi. Zachowany historyczny, wyraźnie ukształtowany układ kompozycyjny parków, bardzo dobrze zachowany pałac z zabudowaniami gospodarskimi oraz charakterystyczne obiekty parkowe. Zespół zamkowo-parkowy uznany za Pomnik historii.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Całe założenie przedstawia dużą wartość ze względu na zachowane liczne okazy starodrzewu oraz drzew i krzewów egzotycznych. W Parku Zwierzynieckim znajduje się pokazowa Zagroda Żubrów. Jednostka położona w dolinie rzeki Pszczynki. Liczne zbiorniki parkowe (stawy) oraz w zachodniej części – wartościowe przyrodniczo: staw Cyranka i podmokłe łąki.

Walory kulturowe

W obrębie jednostki występują szczególne walory kulturowe związane z zespołem zamkowo-parkowym: bardzo dobrze zachowane i utrzymane obiekty historyczne - pałac w Pszczynie, stajnie książęce oraz obiekty ogrodowe: pawilon herbaciany na wyspie, brama chińska, piwnica lodowa, groby Rodziny Anhaltów, kapliczki i mosty łukowe. Park założony w II poł. XVIII w., przekształcony w XIX w. w park angielski, zachowany do dzisiaj. Zespół zamkowo-parkowy uznany za Pomnik historii. Na terenie jednostki znajduje się także cmentarz św. Jadwigi Śląskiej oraz Skansen Zagroda Wsi Pszczyńskiej, gdzie zgromadzono kilkanaście obiektów architektury drewnianej ziemi pszczyńskiej z XVIII i XIX w. (obiekty zabytkowe, m.in. młyn, spichlerz, wozownia, kuźnia).

Fizjonomia krajobrazu

Ważne osie kompozycyjne, przedpole widokowe pałacu oraz punkt widokowy (oś widokowa) na wzniesieniu przy grobach Rodziny Anhaltów – widok na pałac; liczne komponowane wnętrza krajobrazowe – polany parkowe oraz wnętrza ukształtowane przez stawy. Naturalny charakter obszaru w Parku Zwierzynieckim posiada szczególne walory widokowe (ciąg widokowy) na podmokłe łąki i staw Cyranka oraz punkt widokowy na kameralne wnętrze stawu przy łąckiej Grobli. Przez obszar przebiegają szlaki turystyczne: zielony Szlak Bursztynowy, żółty Szlak Zabytków Ziemi Pszczyńskiej im. Witolda Jakubowskiego i niebieski Szlak Ewakuacji Więźniów Oświęcimskich.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Widok wzdłuż ściany Stajni Książęcych (na wschód). Starodrzew przy alei parkowej (fot. Anna Żemła-Siesicka)

ZDJĘCIE NR 2

Widok na pałac w Pszczynie spod Lodowni (na południe) - cenna oś widokowa na pałac stanowiący dominantę oraz cenne wnętrze parkowe ze stawem. (fot. Anna Żemła-Siesicka)

ZDJĘCIE NR 3

Widok na wejście do skansenu - Zagroda Wsi Pszczyńskiej, zawierającego liczne obiekty zabytkowe charakterystyczne dla regionu. (fot. Anna Żemła-Siesicka)

ZDJĘCIE NR 4

Widok na centralną część jednostki – założenie parkowe wraz z układem wodnym. Widoczny starodrzew oraz wnętrza parkowe. (fot. Jakub Botwina)

ZDJĘCIE NR 5

Pałac w Pszczynie - najważniejsza dominanta jednostki krajobrazowej, wraz z przedpolem ekspozycji (fot. Jakub Botwina)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

